

Toezicht en coördinatie op AI en algoritmes bij de AP

Inrichting Directie TCA

AP

bescherming in een
digitale wereld

Oktober 2026

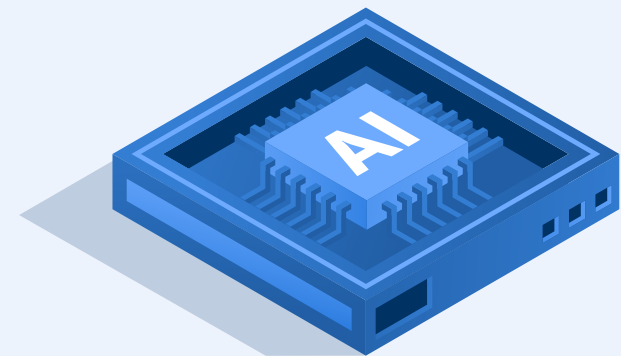
Inleiding

Per 8 oktober 2026 is binnen de AP de directie Toezicht en Coördinatie AI/Algoritmes (TCA) van start gegaan, als opvolging van de Directie Coördinatie Algoritmes (DCA). Vanuit twee complementaire perspectieven en taken wordt binnen de directie gewerkt aan hetzelfde doel: Nederland de mogelijkheden van AI en algoritmes laten benutten én beschermen wat voor mensen en onze samenleving belangrijk is.

AI verandert in hoog tempo hoe we leven, werken en ondernemen. Het helpt organisaties te innoveren en biedt mensen tal van mogelijkheden hun leven te verrijken. En we staan nog maar aan het begin van wat mogelijk is.

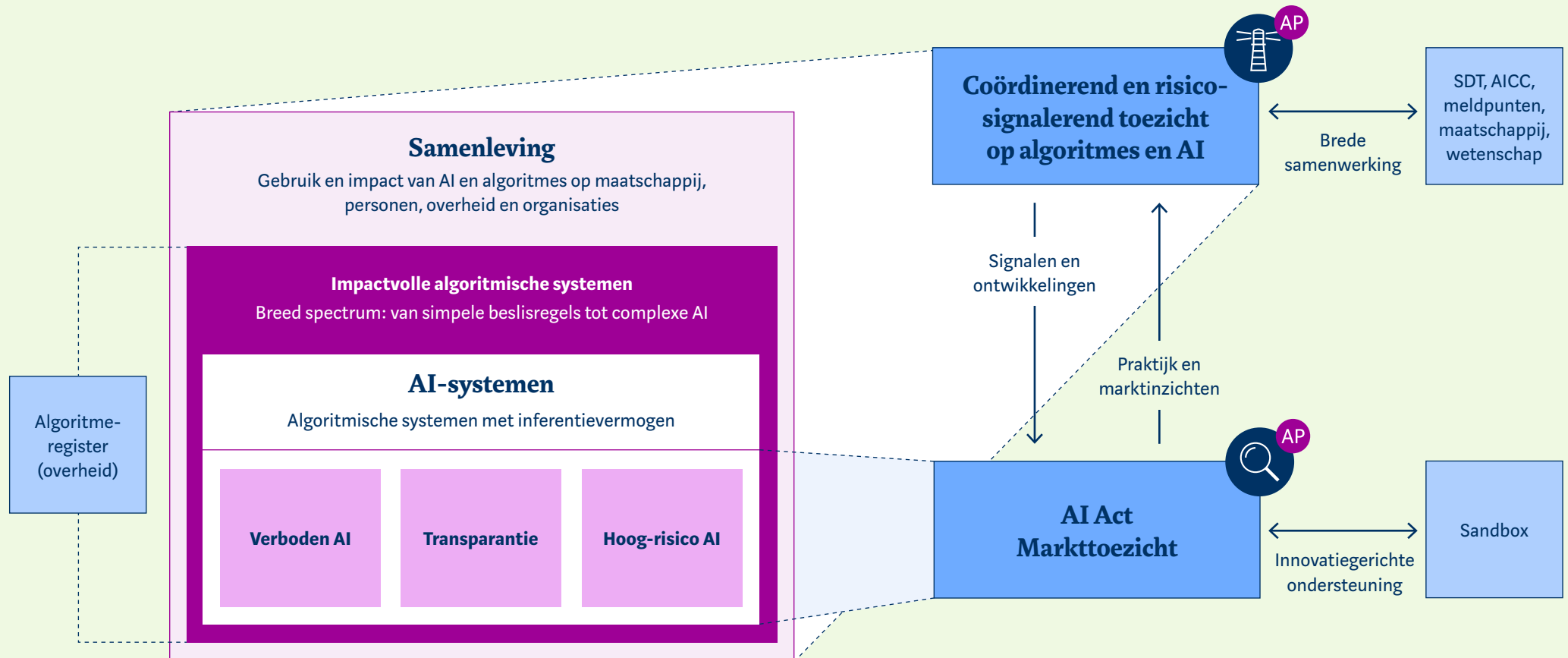
Om de potentie van AI volop te benutten, moeten mensen en organisaties erop kunnen vertrouwen dat AI verantwoord wordt ontwikkeld en gebruikt. Dat vraagt om actieve monitoring en controle van algoritmes en AI waar nodig, en om richting geven via duidelijke spelregels voor veiligheid, grondrechten en bescherming tegen misbruik en willekeur. Toezicht op AI en algoritmes betekent niet alleen ingrijpen waar het misgaat, maar ook vooruitkijken, duidelijkheid geven en samenwerking stimuleren.

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) houdt vanuit de AVG al jaren toezicht op het gebruik van persoonsgegevens, ook in algoritmes en AI. Sinds 2023 is de AP daarnaast coördinerend toezichthouder op algoritmes en AI in Nederland. Hiervoor is destijds de Directie Coördinatie Algoritmes opgericht. Met de AI-verordening komen daar naar verwachting markttoezicht-taken op AI bij en een versterking van de samenwerking met de RDI op gezamenlijke coördinatie, samenwerking en expertise op AI-terrein. Beide AP-taken worden uitgevoerd vanuit de nieuwe directie Toezicht en Coördinatie AI/Algoritmes.

Coördinerend AI/Algoritmetoezicht en AI Act Markttoezicht bij de AP

Twee complementaire perspectieven op AI en algoritmes

1. Directie Toezicht en Coördinatie AI/Algoritmes (TCA)

Toezicht op AI-systemen, algoritmische systemen en hun impact op de samenleving

Een wereld zonder AI en algoritmische systemen kunnen we ons bijna niet meer voorstellen. In korte tijd zijn AI en algoritmes tot in de haarvaten van onze samenleving doorgedrongen. Vrijwel dagelijks komen we in aanraking met systemen die ons helpen selecteren, beoordelen en voorspellen. Maar ook systemen die ons adviseren of zelfstandig handeling uitvoeren. We chatten met een AI-chatbot als klantenservice. Bedrijven laten AI steeds nauwkeuriger voorraden voorspellen. En artsen worden bij medische diagnoses ondersteund door AI-modellen die patronen herkennen die mensen missen.

AI biedt grote kansen

AI kan ons helpen slimmer te werken, betere beslissingen te nemen en nieuwe oplossingen te ontwikkelen. Voor burgers, bedrijven en overheid liggen er grote kansen. Om die mogelijkheden ook echt te kunnen benutten, moeten mensen erop kunnen vertrouwen dat AI veilig, eerlijk en verantwoord wordt ontwikkeld en gebruikt. Duidelijke spelregels en goed toezicht helpen dat vertrouwen mogelijk te maken.

Die ontwikkeling biedt veel mogelijkheden, maar stelt ons ook voor nieuwe vragen. Nieuwe vormen van AI zijn zo krachtig dat ze de schaal en snelheid van misbruik vergroten.

Kwaadwillenden kunnen frauderen, cyberaanvallen uitvoeren, misleiden of desinformatie verspreiden. AI kan worden gebruikt om ingrijpende beslissingen te nemen, zoals het beoordelen van sollicitaties of proefwerken, waarbij discriminatierisico's, onbetrouwbare uitkomsten of onvoldoende transparantie kan ontstaan. Soms wordt ons gedrag beïnvloed zonder dat we ons daarvan bewust zijn. Ook relatief eenvoudige risicoselectie- en profilerings-systemen kunnen leiden tot discriminatie of willekeur, mede door de grote schaal waarop deze systemen beslissingen nemen.

In Nederland vinden we het belangrijk dat onze grondrechten en publieke waarden beschermd blijven, ook wanneer nieuwe technologie wordt ingezet waarvan de gevolgen nog niet volledig te overzien zijn. Omdat AI en algoritmes steeds verder in onze samenleving doordringen, hebben zij ook invloed op deze grondrechten en publieke waarden. Bijvoorbeeld op onze vrijheid om te ondernemen en onszelf te ontwikkelen. Maar ook op onze persoonlijke autonomie en vrijheid, de transparantie en controleerbaarheid van AI-systemen en de veiligheid van persoonsgegevens.

Waarom de AP toezicht houdt op AI en algoritmes

Voor de AP is het toezicht op AI niet begonnen met de komst van de Europese en Nederlandse AI wetgeving. De AP houdt vanuit gegevensbescherming al jaren toezicht op

TCA in een notendop

Binnen de directie Toezicht en Coördinatie AI/Algoritmes (TCA) kijkt de AP vanuit twee perspectieven naar AI en algoritmes.

Vooruitkijken en verbinden

De afdeling AI/algoritmes Risicoanalyse & Coördinatie (ARC) signaleert ontwikkelingen en risico's, doet onderzoek, deelt kennis en brengt toezichthouders, organisaties en deskundigen bij elkaar. Van impactvolle algoritmische systemen tot emergente en autonome vormen van AI.

Toezicht houden op de markt

De afdeling (voorbereidend) Markttoezicht AI (MTA) maakt de AP gereed voor het toezicht op AI-systemen die onder de AI-verordening vallen. We geven duidelijkheid over de regels, onderzoeken en testen AI en zorgt dat we straks kunnen gaan ingrijpen waar dat nodig is.

Samen zorgen deze twee perspectieven ervoor dat de AP ontwikkelingen vroeg kan zien én effectief kan optreden.

het gebruik van persoonsgegevens in algoritmes en AI. Dat is logisch: AI-systemen verwerken gegevens, herkennen patronen, maken profielen en ondersteunen of nemen beslissingen die mensen rechtstreeks kunnen raken.

Met de AI-verordening wordt die rol breder. Naast de bescherming van persoonsgegevens gaat het nadrukkelijk ook om alle grondrechten en om veilige, robuuste en betrouwbare AI.

Vanuit de directie Toezicht en Coördinatie AI & Algoritmes (TCA) houdt de AP toezicht op de impact van AI en algoritmes op onze samenleving. Dat doet de AP sinds 2023 vanuit haar rol als coördinerend toezichthouder (afdeling AI/Algoritme Risicosignalering en Coördinatie, ARC) en binnenkort ook als markttoezichthouder op de AI-verordening. Dit gebeurt in de afdeling (voorbereidend) Markttoezicht AI (MTA).

Aankomende rol: AP als markttoezichthouder

De uitvoeringswet voor de AI Act gaat naar verwachting de AP aanwijzen als markttoezichtautoriteit op een belangrijk aantal onderdelen zoals verboden AI, transparantie en aantal toepassingsgebieden. Daarnaast krijgt de AP samen met de RDI een coördinerende verantwoordelijkheid in het toezicht op AI. Deze nieuwe toezichtsactiviteiten worden binnen de AP zelfstandig, onafhankelijk van en nevensgeschikt ten opzichte van het toezicht op de AVG ingericht.

Wat heeft u eraan?

Duidelijke spelregels ondersteunen innovatie. Ze geven organisaties zekerheid over wat kan, beschermen mensen tegen onverantwoorde toepassingen en zorgen ervoor dat ontwikkelaars van betrouwbare AI een eerlijke kans krijgen.

Mensen

Moeten erop kunnen vertrouwen dat AI die selecteert, beoordeelt, profileert, adviseert of beïnvloedt, ook verantwoord wordt gebruikt.

Bedrijven en organisaties

Moeten weten welke regels gelden, waar ze terecht kunnen met vragen en erop kunnen vertrouwen dat concurrenten zich aan dezelfde regels houden.

Samenleving

Nederland moet nieuwe technologie kunnen benutten zonder dat onze veiligheid in het geding is en we onze waarden onderweg kwijtraken.

Meer weten?

Wilt u meer weten over de taken van de AP als coördinerend toezichthouder op algoritmes en AI of ons voorbereidende werk ten behoeve van het markttoezicht op AI-systemen? Neem met ons contact op via tca@autoriteitpersoonsgegevens.nl

2. Eén directie, twee perspectieven

Binnen TCA kijken we vanuit twee perspectieven naar AI en algoritmes.

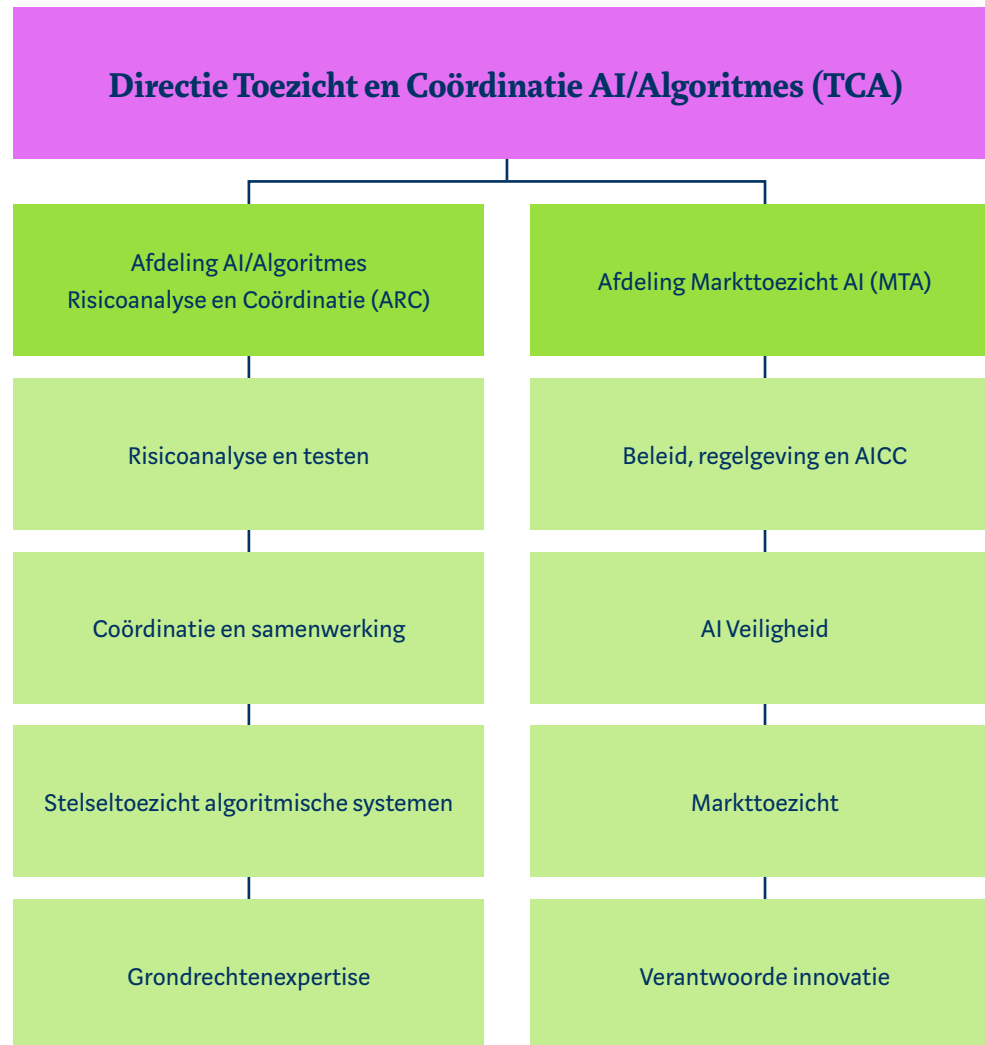
Welke impact hebben AI en algoritmische systemen op onze mensen, grondrechten en samenleving?

De afdeling AI/algoritmes Risicoanalyse & Coördinatie (ARC) kijkt vooruit. We signaleren ontwikkelingen en risico's op het gebied van AI en algoritmes, doen onderzoek, bouwen kennis op, informeren de samenleving en brengen toezicht-houders en andere deskundigen bij elkaar.

Hoe borgen we de ontwikkeling en inzet van veilige, betrouwbare en robuuste AI-systemen?

De afdeling Markttoezicht AI (MTA) houdt toezicht op de AI Act. We geven uitleg over de regels, onderzoeken AI-systemen en de markt, testen waar nodig systemen en grijpen in als AI niet aan de wettelijke eisen voldoet.

Die twee perspectieven versterken elkaar: wat we in de samenleving signaleren helpt het toezicht, en wat we in het toezicht tegenkomen helpt ons nieuwe ontwikkelingen en risico's eerder te herkennen.

2.1 Coördinerend toezicht op AI & algoritmes (Afdeling ARC)

De AP werkt als overkoepelende toezichthouder aan zicht op ontwikkelingen, trends en risico's op het gebied van AI en algoritmes. Daarvoor werken we nauw samen met andere partijen. Ook bieden we informatie en guidance over verantwoord gebruik van AI en algoritmes, met aandacht voor veiligheid, transparantie en grondrechten.

Tijdig zicht

De AP volgt als coördinerend toezichthouder ontwikkelingen, trends en risico's rondom de ontwikkeling en toepassing van algoritmes en AI. Dat doet de AP door actief te monitoren en met organisaties, burgers en experts in gesprek te zijn. Maar ook door algoritmische- en AI-systemen te onderzoeken en nieuwe AI-toepassingen gericht te testen, bijvoorbeeld agentic AI. Daarbij kijkt de AP zowel naar grondrechtelijke risico's als naar veiligheidsvragen rond misbruik, autonomie en beheersbaarheid.

Daarnaast voert de AP analyses en thematische studies uit en publiceert zij de resultaten daarvan. Een voorbeeld daarvan is de Rapportage AI & algoritmes Nederland (RAN), die de AP elke zes maanden publiceert en waarin deze kennis wordt gebundeld. Door deze kennis op te bouwen en actief te delen, kunnen toezichthouders én de samenleving gezamenlijk vroegtijdig herkennen welke trends en ontwikkelingen risico's met zich meebrengen, mensen kunnen schaden, grondrechten kunnen aantasten of tot veiligheidsincidenten en systeemrisico's kunnen leiden.

Samenwerken met toezichthouders, organisaties en experts

De AP werkt samen met toezichthouders en andere relevante partners in Nederland en daarbuiten. AI en algoritmes raken verweven met de samenleving. Om dit in goede banen te leiden is zowel een overkoepelende blik als sector specifieke kennis nodig. Om de effecten in kaart te brengen en passende interventies te kunnen inzetten, is de samenwerking

tussen overkoepelend en sector specifiek toezicht in Nederland en Europa cruciaal.

Informereren

De AP informeert burgers, organisaties en de overheid over ontwikkelingen, effecten, wetgeving en andere kaders. Daarnaast wordt informatie geboden die houvast geeft om te handelen, dat noemen we guidance. Bijvoorbeeld over het nut en noodzaak van algoritmeregistratie. Maar ook over hoe grondrechten geschaad kunnen worden en welke maatregelen kunnen helpen om dit te voorkomen.

Stelseltoezicht

Via stelseltoezicht kijkt de AP naar de naleving van transparantie, auditeerbaarheid en registratie en beheersing van algoritmische systemen die door Nederlandse overheden en bedrijven gebruikt worden. Het algoritmeregister is hiervoor een belangrijke basis. De AP werkt aan dit toezicht door risicogebaseerde controles, horizontale

Zicht op AI

De AP houdt zicht op AI door onderzoek te doen naar impactvolle ontwikkelingen rondom AI en algoritmes, zoals desinformatie en manipulatie, AI agents, risicoselectie en profilering, het gebruik van chatbots voor gezelschap of therapie en de risico's van chatbots die stemadvies geven. De AP deelt deze kennis actief met toezichthouders, beleidsmakers en vertaalt door naar toezichtacties.

Informereren en guidance

De AP informeert burgers, bedrijven en andere belanghebbenden over de kansen en risico's van algoritmes en AI. Bijvoorbeeld over het nut en de noodzaak van algoritmeregistratie. Maar ook over hoe chatbots verantwoordt ingezet kunnen worden en hoe risico's te beheersen op het gebied van discriminatie, willekeur, misleiding of manipulatie.

Samenwerkend toezicht

De AP werkt samen met toezichthouders in het Samenwerkingsplatform Digitale Toezichthouders (SDT). De AP is voorzitter van de AI en Algoritme Kamer, waarin toezichthouders periodiek samenkomen om ontwikkelingen, effecten en kennis te delen. De samenwerking met de wetenschap krijgt vorm door promovendi en afgestudeerden een plek te bieden en door onderzoeksprojecten te ondersteunen.

scans en door vorm te geven aan de verdere opbouw van dit beheersingsstelsel voor algoritmische systemen.

Grondrechtenexpertise

De taak van de AP als coördinerend algoritmetoezicht is ontstaan vanuit de noodzaak om bij te dragen aan transparantie, non-discriminatie, bescherming tegen willekeur en misleiding en manipulatie tegen te gaan. Die expertise is nadrukkelijk van belang voor systemen die mensen selecteren, profileren, rangschikken of beoordelen. Hoe simpel of complex deze algoritmes of AI-systemen ook zijn. Binnen het gezamenlijke toezicht op de AI is dit grondrechtenperspectief complementair aan de markttoezicht-expertise over veiligheid, robuustheid en beheersbaarheid van AI-systemen.

2.2 Markttoezicht AI (afdeling MTA)

Een nieuw stelsel voor toezicht op AI

De Europese AI Act stelt één set spelregels voor AI, waarbij elke lidstaat hiervoor nationaal toezicht inricht. In Nederland gebeurt dat met een stelsel van tien markttoezichthouders die nauw samenwerken met sectorale toezichthouders en grondrechttoezichthouders. Binnen dat stelsel krijgt de AP naar verwachting een breed pakket. De AP is beoogd markttoezichthouder op verboden AI, op hoog-risico-systemen in domeinen als onderwijs, werk, essentiële diensten en biometrie, en op de transparantie-verplichtingen. Die aankomende markttoezichtrol is technisch, juridisch en organisatorisch complex, omvangrijk en vraagt zowel technische test- en evaluatiecapaciteit als grondrechtenexpertise.

Toezicht dat nu al begint

De AP bouwt het toezicht op en werkt in de fase aan instrumenten in die nu al effectief zijn. Voorlichting is daarbij een belangrijke pijler. De AI-verordening introduceert productregelgeving in domeinen waar veel marktpartijen niet eerder met dergelijke kaders te maken hebben gehad, van scholen tot personeelsafdelingen. Deze partijen kijken daarom naar de toezichthouder voor uitleg. Door normen vroegtijdig en helder uit te dragen draagt de AP bij aan compliance en een gelijk speelveld. Zo publiceert de AP handreikingen, organiseert zij bijeenkomsten en voert zij metingen uit. Voorlichting is daarmee niet alleen een ondersteuning voor de markt, maar ook een zelfstandig en actief toezichtsinstrument.

Innovatie en regulatory sandbox

Duidelijke spelregels hoeven innovatie niet in de weg te staan. Ze geven ontwikkelaars en organisaties juist zekerheid over wat kan en onder welke voorwaarden. Dat helpt voorkomen dat tijd en geld worden geïnvesteerd

Pilot: ervaring opdoen met FRIA-template

Om samen met organisaties ervaring op te doen met het opstellen van een grondrechtenrapportage (FRIA), voert de AP een FRIA-pilot uit. De pilot heeft als doel om de AP en deelnemende organisaties gezamenlijk praktijkgerichte kennis te laten bouwen over het FRIA-rapportagetemplate.

De AI-sandbox

In de AI-sandbox krijgen ontwikkelaars vooraf duidelijkheid over wat de verordening van hen vraagt. Dit vergroot de rechtszekerheid en stimuleert innovatie. De AP richt daarvoor samen met de RDI het loket en de triage in, beantwoordt vragen die variëren van eenvoudig tot zeer technisch, begeleidt intensieve trajecten en verzorgt de coördinatie en communicatie daaromheen.

AI testen op veiligheid

De AP test AI-systemen, producten en modellen op kwetsbaarheden, robuustheid, risico's, veiligheid en alignment. Daarbij wordt gekeken naar het praktijkgebruik en worden de grenzen van deze systemen verkend. Zo worden risico's en kwetsbaarheden in kaart gebracht en wordt de ontwikkeling en toepassing van veilige AI-systemen, producten en modellen op de Nederlandse markt bevorderd.

AI, algoritmes en de AVG

De AP is vanuit onder andere de AVG ook de onafhankelijke toezichthouder op de verwerking van persoonsgegevens. Ook vanuit deze taak heeft de AP veel te maken met algoritmes en AI-systemen. Bijvoorbeeld ten aanzien van de rechtmatigheid van de verzameling van trainingsdata, profilering, discriminatierisico's in gegevensverwerking, vraagstukken over geautomatiseerde besluitvorming of de uitlegbaarheid van AI-gegenereerde besluiten.

Dit AVG-toezicht is binnen de AI Act een vorm van grondrechtentoezicht. Dit brengt nauwe samenwerking en afstemming mee tussen de taken, op zelfstandige, onafhankelijke en nevenschikkende basis. Waar passend zorgt de AP voor geïntegreerde en afgestemde visies en guidance, bijvoorbeeld op generatieve AI. Ook op Europees niveau wordt op deze manier samengewerkt tussen AI-markttoezicht en AVG-gegevensbeschermingstoezicht.

in toepassingen die uiteindelijk niet verantwoord of toegestaan blijken.

Goed toezicht beschermt bovendien organisaties die het wél goed doen tegen concurrenten die risico's nemen ten koste van mensen of de regels negeren. Zo draagt toezicht bij aan een gelijk speelveld waarin betrouwbare AI kan groeien.

Daarnaast bereidt de AP samen met de RDI de regulatory sandbox voor, die multisectoraal wordt ingericht met een brede groep toezichthouders. Intern bouwt de AP tegelijk aan het fundament met een toezichtstrategie en triageprocedures, operationele processen voor onderzoek, inspecties en technische evaluaties. Daarvoor is ook een IT-basis nodig die het toezicht doelmatig ondersteunt.

AI Coördinatiecentrum (AICC)

Nationaal vervult de AP samen met de RDI een coördinerende rol tussen verschillende grondrechtentoezichthouders, markttoezichthouders en de sectorale autoriteiten uit de betrokken domeinen. Dit krijgt vorm via het gezamenlijk AI Coördinatiecentrum (AICC) van RDI en AP. Vanuit dit AICC wordt met alle toezichthouders gewerkt aan samenwerkingsprotocollen en heldere afspraken over wie wanneer welke zaak oppakt. Dat is vooral belangrijk wanneer toezichtsgebieden elkaar raken. Denk bijvoorbeeld aan speelgoed met een chatbot of een AI-triagesysteem op de spoedeisende hulp.

Europees werkt de AP samen met de markttoezichthouders van andere lidstaten, met de Europese Commissie en met het AI Office. Omdat AI vrijwel altijd over grenzen heen wordt aangeboden, is die samenwerking een vereiste voor effectief toezicht. Binnen de EU zijn inmiddels meer dan

tweehonderd toezichthouders bij de verordening betrokken. In Europese samenwerkingsverbanden zoals de AI Board en de ADCO wordt de uitleg van normen op elkaar afgestemd.

Wat het toezicht straks vraagt

Waar de AP naartoe groeit, is een volwaardige AI-markttoezichthouder die erop toeziet dat AI-systemen aan de regels voldoen en die ingrijpt waar dat niet zo is. Sommige AI mag simpelweg niet, zoals manipulatie van kwetsbare groepen of apps die zonder toestemming naaktbeelden maken, waarbij de AP snel moet handelen om (maatschappelijke) schade te voorkomen. Hoog-risico-AI moet daarnaast accuraat, robuust en cyberveilig zijn en beschikken over een passende vorm van menselijk toezicht.

Aanbieders beoordelen grotendeels zelf of ze voldoen en de AP controleert of dat klopt, aan de hand van geharmoniseerde Europese standaarden. Bij het uitvoeren van toezicht monitort de AP de markt, vraagt documentatie en logs op, test systemen en onderzoekt incidenten.

Tot slot houdt de AP toezicht op de transparantievereisten. Mensen mogen niet ongemerkt met AI te maken krijgen. Een chatbot moet daarom duidelijk maken dat het een chatbot is, en AI-gegenereerde beelden, video's en teksten, zoals deepfakes, moeten een herkenbaar label dragen.

De Autoriteit Persoonsgegevens is de
onafhankelijke toezichthouder die burgers
beschermt in een digitale wereld.

Autoriteit Persoonsgegevens

Postbus 93374

2509 AJ Den Haag

autoriteitpersoonsgegevens.nl